

**GUY DEBORD**  
—  
**A SPEKTÁKULUM  
TÁRSADALMA**

**KOMMENTÁROK  
A SPEKTÁKULUM  
TÁRSADALMÁHOZ**

Fordította  
Erhardt Miklós

Open Books

**I.**  
**A VÉGÉRVÉNYES**  
**ELVÁLASZTÁS**

*De persze e kor számára, amely a képet  
részesíti előnyben a dologgal, a másola-  
tot az eredetivel, a képzetet a valósággal,  
a látszatot a lényeggel szemben [...] csak  
az illúzió szent, az igazság pedig profán.  
Sőt, a szentség abban a mértékben nő  
a szemükben, amennyire az igazság  
csökken és az illúzió nő, úgyhogy az illú-  
zió legmagasabb foka számukra egyúttal  
a szentség legmagasabb foka is.<sup>1</sup>*

**Feuerbach, A kereszténység lényege, előszó  
a második kiadáshoz**

---

1 Tímár Ilona ford. Budapest, Akadémiai, 1961, 26–27.  
Itt és ezentúl a fordító és szerkesztő lábjegyzetei. Erről  
bővebben az *Előszó*ban.

1.

Azoknak a társadalmaknak a teljes élete, melyekben a modern termelési mód uralkodik, mint óriási *spektákulum*gyűjtemény jelenik meg.<sup>2</sup> Mindenből, ami valaha közvetlen élmény volt, távoli képzet [*représentation*]<sup>3</sup> lett.

2.

A képek, miután elvesztették minden életvonalozásukat, egy közös folyamban olvadnak össze, ahol az élet egysége többé nem állítható vissza. *A részleteiben* tekintett valóság úgy tárul fel a maga általános egységében, mint *külön* látszatvilág, amely csak a szemlélődés tárgya. A világ képeinek szakosodása az önállósult képi világba torkollik, és ott teljesedik ki; ebben a világban a csaló magát is becsapja. Általában véve a spektákulum, mint az élet konkrét kifordítása, az élőhalott önmozgató léte.<sup>4</sup>

---

2 Vö. „Azoknak a társadalmaknak a gazdagsága, melyekben a tőkés termelési mód uralkodik, mint »óriási áru gyűjtemény« [...] jelenik meg.” (Karl Marx: *A tőke*. Nagy Tamás, Rudas László ford. MEM 23. 41.)

3 A fordítói-szerkesztői szövegközi értelmező beszúrássok mindenütt szögletes zárójelben szerepelnek.

4 Vö. „A pénz materiálisan létező fogalom, minden szükségleti tárgy egységes formája vagy lehetősége. Miután a szükségletet és a munkát ilyen általános szintre emeli, közös érdekeket és kölcsönös függőségi viszonyokat hoz létre nagyszámú emberek között; ez semmi más, mint az élőhalott önmozgató léte, a szabadon járó-keelő, vak és elementáris élőhalotté, amit folyton be kell törni és meg kell zabolázni, mint valami vadállatot.” (G. W. F. Hegel: *Jenaer Systementwürfe*, I. K. Düsing, H. Kimmerle hrsg. Hamburg, Meiner Verlag, 1986. 230.)

### 3.

A spektákulum egyszerre jeleníti meg magát a társadalom egészeként és a társadalom részeként, valamint *az egyesítés eszközeként*. A társadalom részeként kimondottan az a szektor, amely magához vonz minden tekintetet és minden tudatot. A szektor *elválasztottságából* adódóan a káprázat és a hamis tudat helye; az egyesítés pedig, amit végérvényessé tesz, nem más, mint az általánosított elválasztás hivatalos nyelve.

### 4.

A spektákulum nem képek összessége, hanem személyközi társadalmi viszony képek közvetítésében.<sup>5</sup>

### 5.

Félreértés azt hinni, hogy a spektákulum pusztán visszaél a látványvilággal, amely a tömeges képterjesztő technológiák terméke. Sokkal inkább ő maga a „világ látása”: világnézet, amely jelenvalóvá lett, materializálódott, objektiválódott.

### 6.

A maga totalitásában a spektákulum egyszerre a létező termelési mód eredménye és terve. Nem a létező világ függeléke, nem ráaggatott cikornya.<sup>6</sup> A valós társadalom valótlanságának a legközepe. A spektákulum valamennyi egyedi formájában,

---

5 Vö. „...a tőke nem dolog, hanem dolgok által közvetített társadalmi viszony személyek között.” (Marx: *A tőke*, i. m. 715.)

6 Vö. „A vallás ennek a világnak általános elmélete, enciklopédikus összefoglalása [...] ünnepélyes kiegészítése [...]” (Marx: *A hegeli jogfilozófia kritikájához*. MEM 1. 378.)

legyen hír vagy propaganda, reklám vagy szórakoztatási cikkek közvetlen fogyasztása, a társadalmilag uralkodó életforma jelenlegi *mintáját* alkotja. Mindenütt jelen lévő elfogadása a döntéseknek, amelyeket a termelés szférájában *már előre meghoztak*, így a fogyasztás is azokat követi. A spektákulum formájában és tartalmában egyaránt a létező rend feltételeinek és céljainak totális igazolása. A spektákulum egyben ennek az igazolásnak az *állandó jelenléte*, hiszen a modern termelésen kívül élt idő legnagyobb részét leköti.

## 7.

Az elkülönülés maga is része a világ egységének, a globális társadalmi gyakorlatnak, amely valóságra és képekre hasadt. A társadalmi gyakorlat, amellyel szemben az önállósult spektákulum tételezi magát, ugyanaz a valódi totalitás, amely egyben tartalmazza is a spektákulumot. De e totalitást annyira megcsonkítja a hasadás, hogy kénytelen a spektákulumot saját céljaként maga elé tűzni. A spektákulum nyelve az uralkodó termelési rendszer *jeleiből* áll, és ezek adják a termelés végcélját is.

## 8.

A spektákulumot nem lehet elvont módon szembeállítani a valóságos társadalmi tevékenységgel, ugyanis ez a megkettőzés maga is megkettöződik. A spektákulum, amely kifordítja a valóságot, valóságos termelés eredménye. A spektákulum szemlélése ugyanakkor anyagi értelemben kitölti a megélt valóságot, amely így visszafogadja magába és mintegy jóváhagyja a spektakuláris rendet. Az objektív valóság mindkét oldalon jelen van. Egyik így rögzített fogalomnak sincs más alap-